

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.62.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie nr 1840 Pani Posłanki Bożeny Lisowskiej w sprawie sposobów wskazywania asystentów osobistych osób z niepełnosprawnościami oraz przewidzianych w projekcie ustawy o asystencji osobistej rodzajów wsparcia, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Ustawa o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami ma na celu wprowadzenie systemowych rozwiązań, które zagwarantują stabilność i powszechność dostępu do tej usługi osobom z różnymi niepełnosprawnościami, przyczyniając się do realizacji ich prawa do niezależnego życia, o którym mowa w art. 19 Konwencji ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami, ratyfikowanej przez Polskę w 2012 r., a także w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030. Wprowadzenie systemowych rozwiązań umożliwi precyzyjne kierowanie wsparcia do osób z niepełnosprawnościami, stosownie do ich potrzeb. Jednocześnie usługa asystencji osobistej będzie przyznawana na mocy decyzji administracyjnej, co zapewni ochronę praw osób zainteresowanych.

Należy podkreślić, iż projektowana ustawa wychodzi naprzeciw postulatom zgłaszanym zarówno przez osoby z niepełnosprawnościami, jak i przez przedstawicieli środowisk związanych z osobami niepełnosprawnymi. Przy tworzeniu regulacji zawartych w projekcie ustawy uwzględniono wnioski i rozwiązania wypracowane w licznych projektach i pilotażach, co czyni ją jedną z najbardziej społecznych ustaw w historii polskiego ustawodawstwa. Akt będzie miał realny wpływ na życie ok. 100 tys. osób z niepełnosprawnościami oraz ok. 500 tys. ich bliskich i opiekunów, stale wspierających osoby z niepełnosprawnościami.

Projekt ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (nr UD168) został wpisany do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów i wraz z Uzasadnieniem oraz Oceną Skutków Regulacji (OSR) jest dostępny na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji pod adresem: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12392400>. Zgodnie z przyjętym harmonogramem projekt został przedstawiony w ramach konsultacji publicznych i aktualnie jest on opiniowany przez właściwe organy i instytucje państwowe. Planowanym terminem przyjęcia projektu przez Radę Ministrów jest I kwartał 2025 r. Resortem odpowiedzialnym za projekt ustawy, który powstał z inicjatywy Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Aktualna wersja OSR zakłada, że w 2025 r., przed rozpoczęciem świadczenia asystencji osobistej, będzie miała miejsce realizacja szeregu działań poprzedzających i przygotowawczych, takich jak opracowanie systemów informatycznych, przeszkolenie zespołów ds. ustalania prawa do asystencji osobistej oraz certyfikacja realizatorów usługi. Świadczenie usługi ma się rozpocząć w 2026 r.

Usługa asystencji osobistej pozwala osobom z niepełnosprawnościami na podejmowanie i realizowanie decyzji dotyczących ich codziennego życia, co jest kluczowe dla ich niezależności i aktywnego udziału w życiu zawodowym oraz społecznym, przyczyniając się do ograniczenia systemowej dyskryminacji.

Zaznaczyć trzeba, że brak systemowego wsparcia w postaci asystencji osobistej znacząco obciąża rodziny oraz opiekunów osób z niepełnosprawnościami i sprawia, że wspieranie ich w życiu codziennym staje się główną, a nierzadko jedyną rolą społeczną, którą podejmują opiekunki i opiekunowie. Wprowadzenie rozwiązań przewidzianych w projektowanej ustawie odciąży te osoby, pozwalając im na długoterminowe planowanie swojej aktywności życiowej i zawodowej oraz poprawę jakości ich życia.

Projekt ustawy o asystencji osobistej zakłada, że osoby z niepełnosprawnościami będą mogły złożyć wniosek o przydzielenie asystenta i korzystać z jego usług bezpłatnie (asystencja osobista będzie finansowana z budżetu państwa). Wniosek będą mogli złożyć obywatele Polski oraz cudzoziemcy legalnie mieszkający i przebywający na terenie kraju. Do ubiegania się o bezpłatną asystencję osobistą uprawnione będą osoby:

- w wieku 18-65 lat, posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uzyskają w skali poziomu potrzeby wsparcia łącznie co najmniej 80 punktów,
- osoby w wieku 13-18 lat, posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności z określonymi wskazaniem.

Zgodnie z założeniami projektu ustawy, prawo do asystencji osobistej ustalane będzie na wniosek składany, wraz formularzem samooceny, do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania Zespołu ustalającego prawo do asystencji osobistej. Wniosek o ustalenie prawa do asystencji osobistej będzie mogła złożyć również ubezwłasnowolniona osoba z niepełnosprawnością albo, za zgodą osoby ubezwłasnowolnionej, jej opiekun prawny lub inna osoba stale ją wspierająca. Wniosek będzie można złożyć za pośrednictwem profilu informacyjnego lub dedykowanego systemu informatycznego. W szczególnych przypadkach powiat będzie zapewniał osobie z niepełnosprawnością wsparcie w poprawnym złożeniu wniosku w miejscu pobytu tej osoby.

Zgodnie z projektem ustawy, usługę asystencji osobistej będzie realizował podmiot organizujący dla danej osoby z niepełnosprawnością asystencję osobistą. Osoba z niepełnosprawnością wybierze jednego realizatora za pomocą profilu informacyjnego lub systemu informatycznego. Zakłada się również, że osoba z niepełnosprawnością będzie mogła zmienić realizatora usług poprzez złożenie odpowiedniego wniosku.

Ponadto projekt ustawy przewiduje utworzenie rejestru asystentów osobistych. Osoba z niepełnosprawnością będzie mogła sama wskazać asystenta realizatorowi, który zostanie uwzględniony w rejestrze. Jeżeli nie zrobi tego samodzielnie, realizator usługi przedstawi jej co najmniej dwóch kandydatów zdolnych do świadczenia usługi. Osoba niepełnoletnia i ubezwłasnowolniona dokona wyboru za zgodą przedstawiciela ustawowego. Realizatorem asystencji osobistej będzie powiat lub inny podmiot wpisany do Rejestru Realizatorów Asystencji Osobistej, np. organizacja pozarządowa działająca na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Rejestr asystentów osobistych oraz kandydatów na asystentów osobistych będzie prowadzony przez wojewodę. Jeżeli osoba z niepełnosprawnością wybierze powiat jako realizatora usługi, wówczas powiat będzie zobligowany do zapewnienia jej asystenta. Jednocześnie obowiązkiem powiatu będzie zapewnienie asystentom specjalistycznych szkoleń z zakresu asystencji osobistej, pierwszej pomocy

i ewakuacji osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z założeniami projektu, asystentem osobistym będzie mogła zostać osoba:

- posiadająca kwalifikacje asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekuna osoby starszej, opiekuna medycznego, pedagoga, psychologa, terapeuty zajęciowego, pracownika socjalnego, pielęgniarki, fizjoterapeuty
- posiadająca co najmniej 6-miesięczne udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami.

Przyjmuje się, że osoba z niepełnosprawnością będzie mogła korzystać z usług kilku asystentów w tym samym miejscu i czasie. Umowa na świadczenie usługi będzie podpisywana z każdym asystentem oddzielnie. Po wyborze asystenta, osoba z niepełnosprawnością, asystent i realizator podpiszą umowę trójstronną, a osoba z niepełnosprawnością zarejestruje swoje konto w systemie teleinformatycznym. W imieniu osób ubezwłasnowolnionych i nieletnich rejestracji dokona opiekun prawny lub osoba stale je wspierająca.

W myśl założeń projektu, pełnoletnia osoba z niepełnosprawnością będzie mogła sama zatrudnić asystenta składając odpowiednie oświadczenie, a także kończąc pomyślnie specjalne szkolenie w zakresie samodzielnego zatrudniania asystenta osobistego i zarządzania asystencją osobistą. Osoba posiadająca ograniczoną zdolność do czynności prawnych będzie mogła złożyć oświadczenie za zgodą opiekuna prawnego. W oświadczeniu osoba z niepełnosprawnością zadeklaruje samodzielne zatrudnienie oraz rozliczanie i prowadzenie dokumentacji związanej z zatrudnieniem asystenta. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekaze w takim przypadku środki na realizację asystencji osobistej na wyodrębnione konto bankowe użytkownika. Użytkownik będzie miał również zapewnione dodatkowe środki na zarządzanie nimi pod względem kadrowym czy księgowym.

Efektem wprowadzenia - wzorem wielu innych krajów europejskich - wskazanego wyżej rozwiązania będzie wdrożenie na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami tzw. budżetu osobistego (personal budget), wskazywanego jako jedno z fundamentalnych rozwiązań wspierających niezależne życie osób z niepełnosprawnościami.

Osoba z niepełnosprawnością samodzielnie zatrudniająca asystenta będzie mogła zapewnić mu szkolenia z pierwszej pomocy oraz przeszkolenie dla asystentów osobistych z ewakuacji osób z niepełnosprawnościami, wybierając do realizacji tych działań innego realizatora niż powiat. Asystent będzie udzielał osobie z niepełnosprawnością wsparcia przy:

- czynnościach związanych z higieną,
- czynnościach medycznych zleconych przez lekarza,
- czynnościach domowych,
- przemieszczaniu się,
- komunikowaniu się z innymi osobami,
- w pracy,
- w podejmowaniu aktywności społecznych.

Jeżeli do zakresu obowiązków asystenta będą należeć czynności medyczno-pielęgnacyjne, wówczas będzie on zobligowany do odbycia odpowiedniego szkolenia, a co więcej będzie musiał uzyskać zgodę osoby z niepełnosprawnością lub jej przedstawiciela prawnego na wykonywanie tych czynności. Zgoda zostanie uwzględniona w umowie.

Projekt ustawy zakłada, że asystentem osobistym będzie mogła zostać osoba pełnoletnia, która między innymi:

- ukończyła szkolenie dla asystentów osobistych,
- ukończyła szkolenie z pierwszej pomocy i ewakuacji osób z niepełnosprawnościami,
- przeszła indywidualny instruktaż udzielania wsparcia konkretnej osobie,
- nie jest spokrewniona z osobą, którą miałaby wspierać,
- spełnia inne formalne wymogi ustawowe, również związane z niekaralnością,
- została wpisana do rejestru asystentów osobistych.

Należy podkreślić, że dostęp do asystencji osobistej ma na celu także zmniejszenie zależności od opieki nieformalnej. Z tego względu niezasadne jest, aby członek rodziny mógł pełnić funkcję asystenta osobistego wobec osoby bliskiej.

Projekt ustawy przewiduje również możliwość korzystania przez asystentów ze wsparcia psychologicznego w formie tzw. superwizji, w wymiarze nie mniejszym niż 2 godziny co pół roku.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/